

УДК 378(510)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/74-2-60>

Чжоу ТІНТІН,
orcid.org/0000-0001-6023-6945
аспірантка кафедри освітології та інноваційної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна) shirly_ti@hotmail.com

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В КНР

У статті висвітлено розвиток системи підготовки вчителів музики з часів заснування КНР. Представлено зміст основних документів, які були ключовими для становлення системи підготовки вчителів музики в Китаї. Установлено, що підходи до формування сучасної системи підготовки вчителів музики пов'язано з «Положенням про педагогічні університети», яке було оприлюднено у 1952 р. та відповідно до якого на базі деяких закладів вищої освіти (Пекінський педагогічний університет, Південно-Західний педагогічний університет тощо) створювалися факультети музичної освіти. Наступним кроком розвитку системи підготовки вчителів музики в КНР була розробка навчального плану для факультетів музики, в якому визначалися цілі та зміст навчання, а також методи викладання. Установлено, що у той час спостерігалось перебільшення ролі практики виконання, що призводило до того, що випускники не володіли методикою викладання гри на фортепіано та не розуміли психологію дитини. Під час Культурної революції розвиток музичної освіти загальмувався, діяльність багатьох музичних професійних та вищих закладів освіти була призупинена або не розвивалася. Установлено, що відновлення набору на спеціальність «вчитель музики» відбулося у 1970 р., у цей же час були відкриті кафедри та факультети у багатьох закладах країни. Разом із тим, у цей час залишалося багато проблем, як заважали якісній підготовці майбутніх фахівців (відсутність якісних навчальних планів та підручників, відсутність уніфікації освітніх програм, низький рівень підготовки викладачів). Для вирішення цих проблем Міністерством освіти було видано низку нормативних документів («Чотирирічний план викладання музики для вищих педагогічних шкіл», «Професійний навчальний план для дворічних педагогічних коледжів», «Професійний навчальний план трирічного курсу музичної освіти» та) інші), в яких переглядався зміст освіти та методи викладання відповідно до потреб часу та суспільства.

Ключові слова: підготовка вчителів музики, КНР, заклади музичної освіти.

Zhou TINGTING,
orcid.org/0000-0001-6023-6945
Postgraduate student at the Department of Education and Innovative Pedagogy
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine) shirly_ti@hotmail.com

DEVELOPMENT OF MUSIC TEACHER TRAINING SYSTEM IN CHINA

The article presents the development of the music teacher training system since the foundation of the People's Republic of China. The content of the main documents, which were key ones to the formation of the music teacher training system in China, is highlighted. It is established that approaches to the formation of a modern system of training music teachers are connected with the «Regulations on Pedagogical Universities», which was promulgated in 1952 and according to which schools of music education (Beijing Pedagogical University, Southwestern Pedagogical University, etc.) were created on the basis of some institutions of higher education. The next step in the development of the music teacher training system in the People's Republic of China was the development of the curriculum for music schools, which defined the goals and content of education, as well as teaching methods. Regarding the methodology, at that time there was an exaggeration of the role of performance practice, which led to the fact that the graduates did not know the methodology of piano performance teaching and did not understand the psychology of the child. During the Cultural Revolution, the development of musical education slowed down, the activities of many musical vocational and higher education institutions were suspended or did not develop. It is established that the application to «music teacher» specialty restarted in 1970; at the same time music departments and schools were created in many institutions of the country. However, there were many problems that hindered the quality of future specialists (lack of qualitative curricula and textbooks, lack of unification of educational programs, and low level of teacher training). To solve these problems, the Ministry of Education issued a number of regulations («Four-Year Music Teaching Plan for Higher Pedagogical Schools», «Professional Curriculum for Two-Year Pedagogical Colleges», «Professional Curriculum for a Three-Year Course of Music Education» and others), which reviewed the content of education and teaching methods in accordance with the needs of time and society.

Key words: music teacher training, China, music education institutions.

Постановка проблеми. Викладання музики в Китаї має свої особливості та специфіку. В програмах підготовки, які визначають спрямованість шкільної освіти, наголошується на необхідності виховання у дітей почуття до прекрасного, впроваджуючи таким чином освітню політику держави щодо створення соціально-духовної нації, розвитку добродетності нового покоління. Загальна музична освіта базується на патріотичній ідеї і народних китайських традиціях. Цілком справедливо вважається, що музика надихає дітей слідувати ідеалам, формує стійкий характер, оптимізм, розвиває здатність проникати в суть переданих думок і почуттів. У документах для шкіл вказується, що потрібно поширювати ідеї музичного навчання, зробивши музичну мову дітей початком розуміння ідеології країни, щоб у дітей була пристрасть до вивчення музичного мистецтва Батьківщини та прояв любові до музичної культури Китаю.

Аналіз досліджень засвідчив, що науковці неодноразово зверталися до вивчення питань підготовки вчителів музики в Китаї. Так, питання розвитку музичної освіти одразу після заснування КНР висвітлено С. Ванг, деякі проблеми та перспективи розвитку музичної освіти в закладах вищої освіти представлено в роботах Ксіан Ю., Ксу Х., Ян Л, Яо Ю.; вплив радянської системи освіти підготовку вчителів музики в Китаї представлено Лі Ю. Разом із тим, вважаємо, що загальний розвиток системи підготовки вчителів музики в КНР потребує подальшого узагальнення та систематизації, що і є **метою** нашої публікації.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна освіта в Китаї почала бурхливо розвиватися з самого початку заснування Нового Китаю. У 1952 р. Міністерство освіти оприлюднило «Положення про педагогічні університети», в якому було прописано політику та стратегічні цілі розвитку цих закладів вищої освіти. У ході дослідження необхідно зазначити, що саме у цей час створюються умови для формування вчителів музики. Зокрема, на базі Пекінського педагогічного університету, Південно-Західного педагогічного університету, Куньмінського Педагогічного університету Шаньдунського педагогічного університету, Північно-Східного педагогічного університету та інших педагогічних університетів країни створювалися музичні факультети, на яких навчалися майбутні вчителі музики.

Після прийняття освітньої реформи, на базі 15 з 31 вищих педагогічних коледжів і університетів КНР були створені музичні кафедри, а кількість викладачів музики, які працювали в цих коледжах та факультетах досягло 1200 осіб.

У 1952 році Міністерством освіти було оприлюднено «Навчальний план для музичних факультетів» педагогічних коледжів та університетів. Це була перша навчальна програма для музичних спеціальностей, виданих в КНР. Документ надавав орієнтир для розвитку музикальної освіти в педагогічних коледжах.

Навчальний план спирався на модель Радянського Союзу, починаючи від змісту та методів навчання, і закінчуючи впровадженням педагогічної практики. В плані було визначено професійні цілі та параметри навчального плану, кількість годин, які відводилися на вивчення того чи іншого курсу, визначення обов'язкових курсів, методики проведення екзаменів та кількість годин, що закладає фундамент для ефективного розвитку музичної освіти в педагогічних університетах (Wang, 2012; Yao, 1999).

На той час Міністерство освіти вимагало, щоб музичні освітні спеціальності в університетах культивували підхід до навчання, яке «перемагає». Інакше кажучи, будь-то теорія музики чи формування практичних навичок, студенти повинні отримати більше знань, ніж їм потрібно для майбутньої роботи. Політика спрямовувалася на формування універсальних спеціалістів, які мали уміти не тільки викладати музику, але й організувати позааудиторні заходи. Можна стверджувати, що розвиток вищої музичної освіти у той час не був чітко визначеним та скоригованим. Так, в педагогічних університетах існував надмірний акцент на професіональному виконанні: перебільшення ролі практики, заміна теоретичних базових курсів практикою призводило до неуміння молодих фахівців працювати у школі з точки зору методики викладання та розуміння психології дитини (Li, 2013).

Ця проблема була вирішена після того, як Міністерство освіти у вересні 1961 р. видало «Тимчасові робочі положення про коледжі та університети, безпосередньо підпорядковані Міністерству освіти». Положення вимагали, щоб вищі навчальні заклади ефективно організувати соціальну діяльність, яка сприяє навчанню. Взагалі у період з 1962 по 1965 р. Міністерство освіти оприлюднило понад 10 постанов, які уточнювали сутність завдань для музичної педагогічної освіти, встановлювали зв'язок між виробничими трудовими і навчальними завданнями, а також порядок навчання на музичних спеціальностях в педагогічних коледжах.

Культурна революція суттєво загальмувала розвиток музичної освіти в Китаї, а велика кількість видатних діячів науки та мистецтва були представ-

лені як «реакційна влада». Були спалені та знищені рідкі нотні записи, музичне навчальне обладнання та музичні інструменти. З 1966 по 1969 рр. діяльність музичних коледжів та факультетів в країні була майже призупинена або у кращому випадку попала в стан застою (Xiang, 2018: 423).

Відновлення набору до технікумів та університетів на музичні спеціальності відбулося у 1970 р., у цей же час було відкрито кафедри музики у багатьох університетах країни. На той час на цю спеціальність йшли робітники, селяни і солдати. Для того, щоб вступити необхідно було отримати «народну рекомендацію та схвалення керівництва».

У цей період основним предметом для вивчення на музичних факультетах був політичний устрій країни, а музичні відділення часто називали «кафедрами революційного мистецтва» з метою пристосування до політичного середовища. На цьому етапі фахова передвища та вища музична освіта зіткнулася з рядом проблем: не було якісних навчальних планів та підручників, освітні програми не були уніфікованими та рівень кваліфікації викладацького складу був дуже низьким. Відкриті школи та опери революційного зразка були єдиними місцями для мистецької практики студентів. До певної міри, робітники, селяни і солдати також вирішували проблему нестачі вчителів музики в початкових класах та загальноосвітніх школах (Yang, 2015).

Ситуація почала змінюватися з 1979 року після третього пленарного засідання ЦК Китаю, на якому було вирішено приділити більше уваги розвитку музичної освіти в країні. З цього часу починається відновлення багатьох педагогічних коледжів, а деякі педагогічні коледжі було приєднано до університетів в провінціях.

Водночас Міністерство освіти провело низку нарад і сформулювало заходи, спрямовані на відновлення музичної освіти у вищих навчальних закладах. Так, 13-20 грудня 1979 р. Міністерство освіти провело першу конференцію в Чженчжоу з часу заснування Китайської Народної Республіки, що була присвячена питанням розвитку музичної освіти. Зустріч ще раз підтвердила, що основною метою педагогічної музичної освіти була підготовка кваліфікованих учителів для молодших та середніх шкіл. На зустрічі було розроблено завдання для розвитку музичної освіти у вищих навчальних закладах, серед яких розробка вимог до викладачів та методів викладання, складання планів викладання, вдосконалення навчально-методичних матеріалів, питання підвищення професійної кваліфікації вчителів вищої школи,

удосконалення мистецької освіти та науково-дослідної роботи у цій галузі.

У березні 1980 р. Міністерство освіти видало «чотирирічний план викладання музики для вищих педагогічних шкіл (чорновий варіант)» В навчальних цілях чітко вказано, що музична спеціальність вищої освіти має підготувати вчителів музики для молодших та середніх шкіл і навчальних закладів за межами університету, а також вимагати від студентів «опанувати основні теорії, базові знання та базові навички, необхідні для музичних спеціальностей, мати певні аналітичні здібності та здібності до вирішення проблем». В підготовку спеціалістів також входило вивчення теорії марксизму, який на той час вважався чи не важливішим ніж фах. До навчальної програми майбутніх вчителів музики входило 8 загальних обов'язкових курсів, 16 професійних обов'язкових курсів і обов'язкове проходження педагогічної практики (Yao, 1999: 40).

У березні 1982 року Міністерство освіти проголосило Професійний навчальний план для дворічних педагогічних коледжів» і професійний навчальний план для трирічних педагогічних коледжів. У документі чітко визначалися цілі навчання, в якому були визначені цілі навчання професійної музичної спеціальності на рівні спеціаліста. З цього часу професійна музична освіта в КНР була систематизована та стандартизована. У цей же час Міністерство освіти ініціювало розробку підручників для музичних спеціальностей серед яких можна назвати «Добірка вокальної музики», «Оглядний курс», «Навчальний матеріал для баяна», «Базовий курс фортепіано» та «Хор». Ці підручники були тісно пов'язані з тогочасними потребами навчання, у тому числі надання освіти китайської специфіки (Yao, 1999: 44).

У 1986 р. було створено Комітет з художньої освіти Державної комісії з освіти, який відіграв важливу роль у вдосконаленні системи освіти Китаю та мистецької освіти. У 1987 році Державна освітня комісія сформулювала «План розвитку мистецької національної школи». У плані було представлено короткостроковий і середньостроковий плани розвитку музичної освіти у вищих навчальних закладах. В документі зазначалося, що наприкінці ХХ століття завдання педагогічної освіти в Китаї полягала в підготовці 22 700 учителів для початкової музичної школи, 63 900 вчителів музики молодшої середньої школи та 27 000 вчителів мистецтва. Зазначимо, що у цей період більша частина студентів також складалася з робітників, селян і солдатів, що дозволяло переkritи нестачу спеціалістів.

У травні 1987 року в «Основному каталозі Національної освітньої комісії. Оглядове зібрання», музичну спеціальність вищого педагогічного коледжу було змінено на спеціальну музичну освіту, також були встановлені професійні вимоги до спеціальності та основні вимоги до 19 навчальних курсів. Необхідно зазначити, що в каталозі більш чітко визначалися цілі навчання на музичному факультеті та підкреслювалася важливість дотримання вимог, що прописані в навчальному плані (馬達, 2005).

З 1986 по 1991 рік в країні було проведено низку реформ у вищій музичній освіті. Історично склалося так, що музична освіта у вищих навчальних закладах переважно викладалася в професійних музичних коледжах. Акцент завжди ставився на формування музичних навичок, тоді як педагогічні уміння та знання, методика викладання гри на інструменті, методика виховної роботи зі школярами відходили на другий план, а в деяких педагогічних коледжах взагалі були чисто формальними.

Практика показала, що студенти, які навчаються за цією моделлю, не можуть адаптуватися до розвитку потреб базової освіти. Тому деякі педагогічні коледжі та університети почали активно досліджувати та впроваджували ефективні шляхи вирішення цієї проблеми та проводити реформування цієї галузі: перехід від частки професійних курсів до вибіркової дисциплін, поєднання групових уроків та індивідуальних курсів, приділення більшої уваги педагогічній підготовці майбутніх фахівців.

Розвитку фахової музичної та вищої освіти сприяло також проведення спеціальних семінарів. Найбільш ефективними були перші-четверті національні музичні семінари з реформування освіти, що відбулися у 1986, 1987, 1988 та 1990 рр. Основною ідеєю цих семінарів було впровадження в освітній процес Китаю передових світових освітніх концепцій, ідей та методів. До методів, які з'явилися після проведення цих семінарів можна віднести німецьку методику викладання Орфа та угорську методику викладання Кодая, швейцарську методику Далькроза, методику викладання Радянського Союзу Кабалевського, Японську методику викладання Сузукі та інші (Wang, 2012; Xu, 2008; 馬達, 2005).

У 1990-ті роки музична освіта в вищих навчальних закладах почала стрімко розвиватися. За статистичними даними, на кінець 1990 р. в країні працювало 111 технікумів і закладів вищої освіти (у тому числі вищих педагогічних коледжів, художніх коледжів та університетів), на базі яких існували програми підготовки вчителів музики.

У 1992 році Державна освітня комісія підготувала низку «Висновків щодо розвитку і реформування педагогічної освіти», які були офіційно оприлюднені у 1995 р. У цьому документі пропонувалися відповіді на рішення проблем, які існували в музичній освіті середньої школи в 1980-х роках. Головним чином рекомендації стосувалися контролю кількості музичних спеціальностей, нагляд за якістю освіти та вдосконалення структури музичної освіти (введення студентів освіти магістра та доктора філософії у галузі музичної освіти, додавання доктора музики та ступеня магістра, підвищення уваги до морального та естетичного виховання на музичній спеціальності, реформування навчального плану, структури та методів навчання, надання значення культурній грамотності та навчальним досягненням учнів, посилення зв'язку народної творчості з викладанням музики, надавати значення культурним оцінкам першокурсників тощо) (Yang, 2015).

У 1996 р. комісією відділу фізичної та державної освіти було видано «Професійний навчальний план трирічного курсу музичної освіти (пробну версію). У порівнянні з попереднім навчальним планом у цьому документі більше уваги приділялося професійним якостям вчителів; наприклад, щоб покращити вміння займатися музичною діяльністю, додавався курс малого оркестру; щоб підвищити ефективність навчального процесу в класі та уникнути марної витрати ресурсів, пропонувалося проводити комбіновані заняття імпровізованого акомпанементу на фортепіано. Планувалося також підвищити увагу до методики викладання музики, щоб молодим фахівцям було легше працювати з перших днів.

У 2001 році Міністерство освіти оприлюднило Стандарти навчальних програм з музики для денної форми навчання, які позиціонувалися як експериментальний проект. Ці стандарти мали вплив на підготовку вчителів музики для молодших та середніх шкіл. У 2002 році Міністерство освіти видало Національний шкільний План розвитку освіти (2001–2010), який вимагав, щоб музична освіта вищої школи виходила з реалій реформування та розвитку базової освіти. У цих двох документах уточнювалися шляхи розвитку музичної освіти в XXI столітті. З цього часу в країні відбувається вдосконалення підготовки молодих та талановитих вчителів музики, створюються нові комплекси навчальних дисциплін, які поєднують китайські традиції з новітніми західними трендами (Xu, 2008; Yang, 2015).

Висновки. Процес розвитку та реформування музично-педагогічної освіти в КНР відбу-

.....

вався відповідно до політичних тенденцій в країні, переживаючи періоди розквіту та занепаду. Наразі музично-педагогічна освіта спрямована на формування висококваліфікованих спеціалістів, які володіють як достатнім рівнем виконавських навичок, так і методикою викладання предмету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Li Y. The influence of Soviet music teaching system in New China. *Home Drama*. 2013. № 12. P. 61-62.
2. Wang C. 1952-Department of large adjustment of Chinese University reshuffle. *People Life*. 2012. № 9. P. 60-62.
3. Xiang Yu. An Overview of the Development of Music Education in China's Normal Universities in the Second Half of the 20th Century. *Advances in Intelligent Systems Research*. 2018. Vol. 163. P. 421-425
4. Xu X. How to truly realize the popularization of Higher Education - problems and Reflections on enrollment expansion in Universities. *Journal of Liaoning Administration College*. 2008. № 2. P. 159-160.
5. Yang L. Advancing Chinese School Art Education. *Chinese Music Education*. 2015. № 5. P. 2-4.
6. Yao Y. Selected Works of Music Education in Contemporary Chinese Schools (1949-1995). *Advances in Intelligent Systems Research*. 1999. V. 163. P. 240-249.
7. 馬達。 研究音樂教育的科學方法 福子安, 2005年。

REFERENCES

1. Li Y. (2013) The influence of Soviet music teaching system in New China. *Home Drama*. 12. 61-62
2. Wang C. (2012) 1952-Department of large adjustment of Chinese University reshuffle. *People Life*. 9. 60-62.
3. Xiang Yu (2018) An Overview of the Development of Music Education in China's Normal Universities in the Second Half of the 20th Century. *Advances in Intelligent Systems Research*. 163. 421-425
4. Xu X. (2008) How to truly realize the popularization of Higher Education - problems and Reflections on enrollment expansion in Universities. *Journal of Liaoning Administration College*. 2. 159-160.
5. Yang L. (2015) Advancing Chinese School Art Education. *Chinese Music Education*. 5. 2-4.
6. Yao Y. (1999) Selected Works of Music Education in Contemporary Chinese Schools (1949-1995). *Advances in Intelligent Systems Research*. 163. 240-249.
7. Ma Da. (2005) The scientific method for researching music education. *Fuzian*. 50 p